

5. Частка (мовознавство). Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Частка_\(мовознавство\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Частка_(мовознавство)).
Стаття надійшла до редколегії 21.03.2016 р.

Ю. Малахова, канд. філол. наук, доцент
Харьковский национальный педагогический университет
имени Г.С. Сковороды, г. Харьков

**МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ И СИНТАКСИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЧАСТИЦ
В ПЕРВОМ УЧЕБНИКЕ Ф. ПУЩЕНКО «ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧЕСКИЙ
КУРС ЯПОНСКОГО ЯЗЫКА. УЧЕБНИК ДЛЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НА
КУРСАХ ВОСТОЧНЫХ ЯЗЫКОВ ВУНАВ»**

В статье проанализирован первый учебник Ф. Пущенко «Теоретико-практический курс японского языка. Учебник для использования на курсах восточных языков ВУНАВ» и рассмотрены морфологические и синтаксические особенности частиц в этом учебнике.

Ключевые слова: Ф. Пущенко, ВУНАВ, частица, «Теоретико-практический курс японского языка. Учебник для использования на курсах восточных языков ВУНАВ».

J. Malakhova, PhD in Philology, associate professor
H.S.Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv

**MORPHOLOGICAL AND SYNTACTIC FEATURES OF THE
PARTICLES IN THE FIRST TEXTBOOK BY F. PUSHCHENKO
“THEORETICAL AND PRACTICAL COURSE OF THE JAPANESE LANGUAGE.
TEXTBOOK FOR COURSES OF THE ORIENTAL LANGUAGES AUSOO”**

This article is devoted to the analysis of the first textbook by F. Pushenko “Theoretical and practical course of the Japanese language. Textbook for courses of the Oriental languages AUSOO” and the morphological and syntactic features of the particles are described in this textbook.

Keywords: F. Pushenko, AUSOO, particles, «Theoretical and practical course», Japanese language, Oriental languages .

УДК 81'27:004.774.6=521

О. Мостова, асист.,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

**ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ФУНКЦІЇ МОВИ У
ЯПОНСЬКІЙ БЛОГОСФЕРІ (НА МАТЕРІАЛІ ПОДРОЖЕЙ ДО КРАЇН
СХІДНОЇ ЄВРОПИ)**

У статті охарактеризовано особливості мандрівних блогів, а також зроблено спробу проаналізувати специфіку реалізації основних функцій мови у японських блогах.

Ключові слова: блогосфера, функції мови, комунікативна функція мови.

У XXI столітті важко уявити життя без соціальних мереж, блогів, відеохостингів та інших засобів соціальної комунікації. Прагнення людей мати максимально можливий доступ до будь-якої інформації зумовлює появу дедалі нових записів на різноманітних веб-сайтах, зокрема і блогах. Блогом називають мережевий журнал або щоденник подій, який регулярно поповнюється текстами, фото і мультимедійними даними. Блогосферу складає сукупність усіх блогів [6, с. 9].

Мандрувати світом завжди було популярно, але зараз, в еру нових технологій і можливостей (наявності так званих лоукостів, коучсерфінгу, блаблакарів), це стало ще популярніше. У глобальній мережі Інтернет зростає кількість інформації про бюджетні подорожі, мандрівки автостопом, тур-клуби. Дедалі частіше подорожі по всьому світу стають головним заробітком для мандрівників. Тому ведення тревел-блогу є одним зі способів привернути увагу цільової аудиторії та заробити гроші [5]. Об'єктом нашого дослідження є японські тревел-блоги, а предметом – реалізація функцій мови у них. Безумовно, успіх блогу буде залежати від змістового та формального наповнення, тому метою цієї статті є розглянути особливості реалізації комунікативної функції мови в японській блогосфері. Відповідно до мети ставимо перед собою такі завдання: 1) проаналізувати реалізацію основних функцій мови у японськомовній блогосфері; 2) виявити ключові лексеми, якими представлена реалізація функцій мови у японських блогах. Для вирішення поставлених завдань ми послуговуватимемося здебільшого лінгвістичним описовим методом.

Процес комунікації не варто зводити до процесу передачі кодованого повідомлення від одного індивіда до іншого. Мовлення варто трактувати як вид діяльності, тобто мовленнєву діяльність. Вперше таке трактування дав Л. Виготський, який вважав, що психіка є функцією, властивістю людини, що наділена певною фізичною організацією, а також, на його думку, психіка людини є соціальною. Тобто психіка людини формується як єдність фізіологічних передумов та соціальних засобів. Діяльність має три сторони: мотиваційну, цільову та виконавчу. Вона виникає з потреби. Використовуючи соціальні засоби, знаки, ми плануємо діяльність, ставимо ціль і засоби її реалізації. Мовленнєва діяльність – це система мовленнєвих дій, яка входить у певну діяльність – теоретичну, інтелектуальну чи частково практичну. Мовлення – це лише засіб у різних видах діяльності. Спілкування неможливе без знаків та значення. Для того, щоб передати переживання чи зміст чогось іншої людині, потрібно віднести зміст до певного класу, до певної групи явищ, що вимагає здатності до узагальнення. Це можливо завдяки тому, що людина за допомогою мислення узагальнено відображає дійсність. Єдність спілкування і здатності до узагальнення є основною характеристикою мовленнєвої діяльності. Якою б не була мовленнєва ситуація, у ній реалізуються ці дві сторони. Говорячи про мовленнєву діяльність як сукупність спілкування та узагальнення, необхідно зазначити, що цю єдність водночас можна вважати реалізацією в мовленнєвій діяльності декількох функцій мови [3, с. 31].

Питання про функції мови є дуже складним, тому мовознавці ще не дійшли одностайної думки щодо кількості функцій. У різних працях виділяють від 2 до 20 функцій мови. Більшість мовознавців наголошують на визначальній ролі комунікативної та мислетворчої функцій мови, а інші функції розглядають як окремі аспекти

комунікативної функції. Варто зазначити, що всі функції, як правило, реалізуються не ізольовано, а в різноманітних поєднаннях, бо кожне висловлювання здебільшого є багатofункціональним [2, с. 22].

Провідною ідеєю мандрівних блогів є інформація про країну чи місто й поради щодо здійснення подорожі. Важливим також є діалог між автором блогу та його читачем. Отже, основною функцією є комунікативна, що має виразний соціальний характер [2, с. 20]. Суть її полягає в тому, що мова використовується для інформаційного зв'язку між членами суспільства: 年末年始にクラクフからリヴィウへ、リヴィウからワルシャワへ旅行する予定です。リヴィウとポーランド間の交通機関はバスと列車どちらがお勧めでしょうか *'Наприкінці року або на початку нового плануємо подорожувати з Кракова до Львова, зі Львова до Варшави. Чим краще діставатись: автобусом чи потягом, що порадите?'* 電車で行く場合はクラコフーリヴィウ (LVOV) 間に電車があります。時刻表はDB BAHN (ドイツ国鉄) のHPで検索できます。 *'Якщо їхати потягом, то є потяг між Краковом і Львовом. Розклад можете пошукати на DBBAHN (німецька залізниця)'* (тут і далі приклади взято з тревел-блогу <http://4travel.jp>). Цей приклад ілюструє діалог між читачем блогу та автором. Оскільки читач прагнув отримати інформацію про мандрівку, й автор допису надав її, то можна вважати, що окрім реалізації комунікативної функції мови здійснюється ще й інформативна.

З комунікативною функцією пов'язана і *фатична функція*, або контактостановлювальна – звертання на себе уваги, підготовка співрозмовника до сприйняття інформації. У блогах часто спостерігаємо такі фрази: おはよう *'привіт'*, みんな、元気? *'як ви?'*, 最後までご覧いただきましてありがとうございました。 *'дякую, що дивились до кінця'*, お世話になりました! *'дякую за турботу'*, さようなら *'до побачення'*. З погляду реальної комунікації – це обмін неінформативними повідомленнями. Однак такі фрази виконують важливу етикетну функцію [2, с. 21].

Під час подорожі людина здобуває новий досвід, вона рефлексує над побаченим. Для блогера важливим є не лише проінформувати про місце, а й поділитись думками, що виникли внаслідок подорожі. Тому у блогах реалізується і *мислетворча* функція мови. Вона полягає у тому, що мова є засобом формування й формулювання думки [2, с. 20]. Наприклад, いつもこういう素晴らしい教会に来ると感じるけどもし子供のころから身近にこういう教会があったら私も信仰していたかもしれないと。 *'Завжди, коли заходжу до цієї прекрасної церкви, я відчуваю це. Може, якби в мене у дитинстві поблизу була ось така церква, я б теж вірила'*.

若い人も結構亡くなっていて…。日本に自分の国の将来のことを真剣に考えている若者はこんなにもたくさんいるのだろうか?と真剣に考えてしまいました。 *'загинуло і доволі багато молоді. І тут я серйозно замислився над тим, що, мабуть, і в Японії є ось така молодь, яка глибоко розмірковує над майбутнім своєї країни'*. В останньому прикладі можемо вважати, що реалізується не лише мислетворча, а й ідентифікаційна функція, тобто автор отожднює себе в межах якоїсь спільноти. Так, автор блогу проектує події, побачені на Майдані, на свою країну.

Для того, аби того, про мандри були цікавими і популярними, недостатньо просто інформувати про місце, важливим є також спосіб подачі інформації. Використання

різноманітної лексики, зворотів і паралінгвістичних засобів робить висловлювання більш емоційним та яскравим. Тому у благах спостерегаємо реалізацію *експресивної функції*. Вона полягає в тому, що мова є універсальним засобом вираження внутрішнього світу індивіда [2, с. 21], даючи можливість перетворити внутрішнє, суб'єктивне в зовнішнє, об'єктивне, доступне для сприйняття: *ヨーロッパで（日本人が）ビザが必要な国はロシアとベラルーシだけです！！ビザを取るのがかなり面倒です！（すなわち、ヨーロッパで入国が一番面倒）。‘Серед країн Європи тільки Росія і Білорусь є тими країнами, де японцям необхідна віза. Відкрити візу доволі проблематично. (Інакше кажучи, у Європі найважче потрапити до Білорусі)’*.

У цьому прикладі слово *面倒* дає підстави вважати таке речення експресивним, оскільки воно підсилене знаком оклику у першому висловлюванні, а також у другому реченні утворено найвищий ступінь порівняння прикметника, а саме *一番* *面倒*.

Неодноразово у записях можна спостерігати велику кількість слів, пов'язаних із ієрогліфом *感* *‘відчуття, почуття, враження’*. Зазвичай це слова: *感動* *‘сильне враження’*, *感激* *‘глибоке враження, захват’*, *感心* *‘захват, подив’*, *感想* *‘враження’*, *感嘆* *‘захват’*, *感慨* *‘глибоке почуття, захоплення, зворушення’*. Ці лексеми позначають різноманітні емоції, тому вони слугують засобами вираження експресивної функції. Наприклад, *ウスベンスキー大聖堂のイコン*. *感激のあまりしばらく口ぽかーんだったようなwここが一番感動したな。‘Икона Успенського собору. Глибоко вразила. Деякий час була з роззявленим ротом. Це місце найбільше вразило’*. У цьому висловлюванні утворено найвищий ступінь порівняння *一番* *感動したな*, а також підсилено емоційність кінцевою часткою *な*. Окрім цього, застосовано емотикон *w*.

Оскільки експресивну лексику вважають одним із безпосередніх засобів репрезентації експресивної функції, то доречно буде кваліфікувати такі лексеми як експресивні, оскільки вони вказують на винятковість, специфічність позначуваних речей: *豪華* *‘розкішний, пишний, шикарний’*, *素敵* *‘чудовий, прекрасний’*, *豪壮* *‘чудовий, величний’*. Наприклад, *2階に上がると、ここは宮殿か！？ そんなにも豪華でした。‘Якщо зійти на 2 поверх, то тут палац!? Як розкішно’*. *見かけはシンプルですが豪壮な感じですが‘вигляд простенький, але відчуття чудове’*. *天井も素敵だね。‘стеля також надзвичайна’*.

Більшість авторів блогів пишуть, розраховуючи на те, що їхні записи прочитають. Отже, автор наче апелює до читача. Тому у благах реалізується *волюнтативна функція* мови, тобто вираження волі щодо співрозмовника: *прохання, запрошення, поради* [2, с.20]. *ということで、本当の色を楽しみたい人は今すぐキエフにGO！だ。‘отже, ті, хто хочуть насолодитись справжнім кольором, негайно «тоу» до Києва’*.

一体何の数字なんでしょう。ご存知の方、教えてください。‘власне кажучи, що то за число? Поясніть, будь ласка, якщо Ви знаєте.’

本物のお嫁さん？雑誌の撮影かな？ねえねえどっち！‘Справжня наречена? Чи фотознімання для журналу? Так, що ж!’.

Оскільки блоги дають можливість завантажувати фотографії, це зменшує кількість описів, які змушені були б застосовувати автори, щоб описати місце перебування. Тому доволі часто можна зустріти звичайні номінативні речення, які за своєю комунікативною функцією є простою констатацією наявності предмета чи якості,

що називаються у реченні [4, с. 227]. Наприклад, 聖バルバラ教会。 ‘Церква святої Барбари’. 国立美術館 ‘державна картинна галерея’. Стилiстичне значення вживання номiнатиvних речень полягає у тому, що вони викликають у свiдомостi читача бiльш чи менш iзольоване уявлення про предмет, неначе залишаючи поза увагою його взаємозв’язок з iншими предметами, його взаємодiю з ними. Найважлиvшими для мовця є сам предмет, його сутнiсть [1, с. 324].

Отже, можемо пiдбити деякi пiдсумки. Найчастiше у блогах реалiзується саме номiнатиvна функцiя мови, а також експресивна. У бiльшостi записiв реалiзується вiдразу декiлька функцiй мови. Так, у реченнi може водночас функцiонувати експресивна, мислетворча та iнформатиvна. У кiнцевому результатi всi функцiї працюють на комунiкацiю, i в цьому сенсi комунiкатиvну функцiю якоюсь мiрою можна вважати провiдною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Комарницька Т. К. Сучасна японська лiтературна мова : теоретичний курс : в 2 т. / Комарницька Т. К., Комiсаров К. Ю. – К.: Видавничий дiм Дмитра Бураго, 2012. – Т.2 – 424 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: пiдручник для студентiв фiлологiчних спецiальностей вищих навчальних закладiв / М. П. Кочерган. – К.: Видавничий центр «Академiя», 2001. – 368 с.
3. Леонтьев. А. А. Язык, речь, речевая деятельность / А. А. Леонтьев. – М.: «Просвещение», 1969. – 214 с.
4. Мостова О. Жанрово-тематичнi особливостi подорожнiх нотаток на базi японської блогосфери про подорож до України / О. Мостова // Мовнi i концептуальнi картини свiту: зб. наук. пр.– К.: Видавничий дiм Дмитра Бураго, 2015. – С. 225-230.
5. Носова I. Work Hard, travel harder: 8 українських тревел-блогiв, що надихають: [електронний ресурс]. – Режим доступу <http://inspired.com.ua/travel/8-ukr-travel-blogs/>. – Назва з екрану.
6. Чекмишев О. В. Основи якiсного блогерства / Чекмишев О. В., Ярошенко Л. А. – К., 2014. – 48 с.

Стаття надiйшла до редколегiї 28.03.2016 р.

О. Мостовая, ассист.,

Львовский национальный университет имени Ивана Франко, г. Львов

ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ КОММУНИКАТИВНОЙ ФУНКЦИИ РЕЧИ В ЯПОНСКОЙ БЛОГОСФЕРЕ (НА МАТЕРИАЛЕ ПУТЕШЕСТВИЙ В СТРАНЫ ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ)

В статье охарактеризованы особенности блогов о путешествиях, а также сделана попытка проанализировать специфику реализации основных функций языка в японских блогах.

Ключевые слова: блогосфера, функции языка, коммуникативная функция языка.

**FEATURES OF COMMUNICATIVE FUNCTION OF LANGUAGE IN JAPANESE
BLOGOSPHERE (BASED ON MATERIAL ABOUT TRAVELS
TO EASTERN EUROPE)**

This article describes the features of the travel blogs, and attempts to analyze the realization of the main functions of language in Japanese blogs.

Keywords: *blogosphere, functions of language, communicative function of language.*

УДК 811.521

O. Озерська, канд. пед. наук, доц.,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди, м. Харків

**МОВЛЕННЄВІ АКТИ ДЕКЛІНАТИВА У ДІЛОВОМУ ДИСКУРСІ
ЯПОНСЬКОЇ МОВИ**

У статті розглядаються мовленнєві акти відмови (деклінатива) як фактори регулювання і обмеження комунікативної інтенції мовця у діловому дискурсі японської мови. Проаналізовано структуру і особливості мовленнєвих актів відмови в залежності від типу комунікативної ситуації та її учасників.

Ключові слова: *діловий дискурс, мовленнєвий акт, деклінатив, комунікативна ситуація, ілокутивна сила.*

Новітні досягнення мовознавства зумовили той факт, що одне з чільних місць у ньому посідає комунікативно-прагматичний підхід до вивчення й опису мови, в якому основний дослідницький інтерес концентрується навколо проблем мовлення і комунікативних аспектів семантики.

Актуальність даної статті визначається зростаючим інтересом до аналізу мовленнєвої комунікації як складової людської діяльності й системно-функціональної природи діалогічного мовлення, яка найбільш повно відображає двобічний, інтерактивний характер мовленнєвого спілкування та активний взаємовплив комунікантів. Крім того, стрімке розширення міжкультурних контактів і зростання значимості їх ролі в житті сучасного суспільства обумовлюють необхідність удосконалювання комунікативної компетенції тих, хто вивчає японську мову, розуміння етнокультурної специфіки мовленнєвої поведінки носіїв японської мови у різних сферах життєдіяльності суспільства, а також у сфері бізнесу.

Одним із завдань теорії мовної комунікації є виокремлення і опис мовленнєвих актів (далі МА) як мінімальних одиниць мовленнєвого спілкування, їхньої ролі і ваги в комунікативному процесі [2, с. 9].